

2025Z03792

Vragen van de leden **Boswijk** (CDA), Van der Wal (VVD), Van der Werf (D66), Nordkamp (GroenLinks-PvdA), Dassen (Volt) en Olger van Dijk (Nieuw Sociaal Contract) aan de Ministers van Defensie en Buitenlandse Zaken over *de (dreigende) afhankelijkheid van de Nederlandse krijgsmacht van Starlink* (ingezonden 4 maart 2025).

Vraag 1

Klopt het dat de Europese Commissie bezig is om Oekraïne te helpen om van de afhankelijkheid van Starlink, het satellietcommunicatienetwerk van SpaceX, af te komen?¹

Vraag 2

Onderschrijft u dat het gebruik van Starlink geleed op de recente uitlatingen van Trump en Musk tot operationele risico's kan leiden voor zowel Oekraïne alsook Nederlandse troepen? Zo nee, waarom niet?

Vraag 3

Hoe ziet u in dit licht de oproep van diverse deskundigen dat ook de Nederlandse krijgsmacht niet afhankelijk moet worden van het gebruik van een bedrijf met commercieel winstoogmerk zoals Starlink?²

Vraag 4

Kunt u garanderen dat alle onderdelen van de Nederlandse krijgsmacht per direct over zouden kunnen schakelen naar een Europees systeem met dezelfde mogelijkheden, service/kwaliteit en technische specificaties als bijvoorbeeld toegang tot Starlink zou worden afgesloten?

Vraag 5

Kunt u aangeven welke beschikbare systemen er zijn voor de operationele ondersteuning van de krijgsmacht voor de volgende taken: command en control, communicatie, positionering en Intelligence/Surveillance/Reconnaissance (ISR). Kunt u daarbij aangeven welke van deze beschikbare systemen Europees zijn en of die voldoende capaciteit hebben?

¹ <https://www.politico.eu/article/eu-to-help-ukraine-replace-musk-starlink/>

² <https://www.bnr.nl/nieuws/nieuws-politiek/10568191/nederlandse-defensie-blijft-samenwerken-met-starlink-van-elon-musk-risicovol>

Vraag 6

Deelt u de mening dat Europa moet inzetten op de mogelijkheid om deze capaciteiten autonoom in te kunnen richten en te kunnen exploiteren? Zo nee, kunt u onderbouwen waarom dit wel of niet verstandig is?

Vraag 7

Welke knelpunten zijn er wat u betreft als het gaat om het autonoom inrichten en exploiteren op het gebied van communicatie, positionering en ISR?

Vraag 8

Kunt u aangeven hoe het zit met de toegang tot NAVO-satellieten zonder toestemming van de VS? Over welke type satellieten kan Nederland en/of de NAVO beschikken zonder Amerikaanse inmenging (optisch, Synthetic Aperture Radar (SAR), Hyper Spectral Imaging (HSI))?

Vraag 9

Kunt u aangeven in hoeverre informatie uit EU-systemen zoals Syracuse, Skynet en SICRAL met Oekraïne gedeeld kan worden?

Vraag 10

Klopt het dat bijvoorbeeld het Europese Eutelsat Oneweb-systeem gekoppeld kan worden aan het door Oekraïne ontwikkelde Delta-systeem? Ziet u hierin mogelijkheden om een Europees commandovoeringssysteem op te zetten waarmee alle afzonderlijke Europese eenheden aangestuurd zouden kunnen worden? Zo nee, waarom niet?³

Vraag 11

Klopt het dat de Europese Unie aan een eigen satellietconstellatie IRIS² werkt die diensten zal gaan leveren vergelijkbaar met die van Starlink? Kunt u bevestigen dat Nederland deze ontwikkeling enthousiast steunt? Kunt u uitsluiten dat het Nederlandse kabinet, zoals in Italië niet het geval lijkt, besluit in zee te gaan met Starlink in plaats van IRIS²?

Vraag 12

Deelt u de mening dat als de Primary de satellietcommunicatie is en we hier niet meer op kunnen vertrouwen, dat dan het Alternate en de Contingency er moeten staan? Bent u bereid te investeren in een tweede spoor in de overige letters van PACE, zoals bijvoorbeeld in landlijnlocaties voor militaire Commandoposten door Europa heen? Zo nee, waarom niet?

³ Trouw, «Samen met Oekraïne komen we een heel eind», 27 februari 2025